

A megkéssett, aki újító lett

Hetvenöt esztendeje, 1912. április 5-én született Örkény István író. Életkora szerint a tizes években született írónemzedékhez tartoznék, azokhoz, akik a harmincas években a Nyugat körül csoportosultak, s annak „harmadik nemzedékét” képviselték.

Örkény mégsem tartozott közéjük. József Attila és a Szép Szó köre mellett voksolt, korai írásai már igyekeznek túllépni a nyugatosok stílus — és mondanivaló eszményén, bár ezen művek még meglehetősen kiforratlanok. A munkaszolgálat, majd a hosszú hadifogság derékba törte Örkény írói

pályáját, amikor hazajött, már megkéssettnek számított, hiszen a harmincas évek végétől kellett volna folytatnia, amit elkezdett. Ő azonban bátran újított: az emberélet útjának felén túl, harmincöt évesen a fényes szellők áramába került, s nem a hagyományok őrzését, kiteljesítését érezte feladatának, hanem a megújuló világ maradéktalan szolgálatát.

Ekkor érett igazán íróvá, s ekkor kezdődtek lelkében azok a korral kapcsolatos kétségek, bizonytalanságok, melyeknek művészi formát adni igazából csak jóval az 1956-os nemzeti tragédia után tudott. A hatvanas évek legelején ismét megújulva, formabontó egyperces novelláival, s a kelet-európai abszurd legjobb hagyományait folytató, bővítő és kifejlesztő drámáival jelentkezett, századunk egyik legnagyobb írójává válva.

Örkény István, a *Tóték*, a *Macs-kajáték*, a *Forgatókönyv*, a *Pisti a vérzivatarban*, a *Rózsakiállítás* világhírű szerzője 1979-ben hunyt el. (Mai Magazin, 1987. április)

PISTI A VÉRZIVATARBAN

szereplők:

Pisti Pisti Pisti Pisti Pisti Pisti Pisti Pisti
Pisti Pisti Pisti Pisti Pisti Pisti Pisti Pisti

Pisti

NÉHÁNY ELŐNYÖS,
ILLETVE NEM ELŐNYÖS
JELLEMVONÁSA:

A TEVÉKENY PISTI
A FÉLSZEG PISTI
A KIMERT PISTI

NÉHÁNYAN AZOK KÖZÜL, AKIK FÖLZAKLATTÁK PISTI BÉKESSÉGÉT,
ILLETVE
ÉPP ELLENKEZŐLEG, JO HATÁSSAL VOLTAK RÁ:

PAPA
MAMA
A SZÖKE LÁNY
RIZI
KISLÁNY
KISFIU
EGY FÉRFI
MÉG
EGY FÉRFI
ÉS KÉT FIATAL NŐ

E KOR NEKÜNK SZÜLÖNK ÉS MEGDÖLÖNK.
TŐLE KAPTUK, MINT ÚTRAVALÓT,
HOGY LEHESÜNK HŐSÖK ÉS GYILKOSOK!
MEGBÉLYEZZÜK ÉS MEGBÉLYEZZETEK!
KEVESESEK TEVŐK ÉS MAGYOKAT ALMODÓK!
MÁSOKAT MENTŐK, MAGYOKAT PUSZTÍTÓK!
EGY IDŐBEN, EGY HELYÜT ÉS EGY SZEMÉLYBEN:
MI MERRE FORDUL, ASZERINT.

122

EGYPERCES ÉLETRAJZ

Amikor megszülettem, olyan feltűnően szép voltam, hogy a főorvos karjára vett, és szobáról szobára végigmutogatott a klinikán. Azt mondják, még mosolyogtam is, amitől a többi mamák irigyen felsóhajtottak.

Ez röviddel az első világháború kitörése előtt történt, 1912-ben, s azt hiszem ez volt egyetlen teljes értékű sikerem. Ettől kezdve életem folytonos dekadencia. Nemcsak a szépségemből vesztettem, fogaimból s hajamból hullattam el, hanem a külvilággal szemben is egyre inkább alulmaradtam.

Se akaratomnak nem tudtam érvényt szerezni, se tehetségemet kihasználni. Hiába tudtam, hogy író akarok lenni, apám patikus volt, s ahhoz ragaszkodott, hogy én is az legyek. S még ez se volt neki elég! Arra vágyott, hogy több legyek nála, s amikor patikus lettem, még egyszer egyetemre küldött, hogy vegyészmérnök is legyek. Újra várhattam négy és fél évig, amíg szívvel-lélekkel az írásnak szentelhettem magam.

De meddig? Alig vettem néhány mély lélegzetet, amikor kitört a háború. Magyarország hadat üzent a Szovjetunióknak, s engem kivittek a frontra, ahol hamarosan megverték a mi hadseregünket, engem pedig elfogtak az oroszok. A fogságban megint eltöltöttem négy és fél évet, de hazatérve, újabb viszontagságok vártak, melyek nem könnyítették meg az én írói pályámat.

Már ebből is mindenki láthatja, hogy amit ilyenformán a világra sikerült hoznom — néhány kisebb-nagyobb regényt, öt-hat novellás kötetet, két színdarabot —, úgyszólván titokban írtam, néhány szabad órámban, melyeket sikerült ellopnom a történelemtől. Talán ez az oka, hogy mindig szűkszávúságra törekedtem, rövidsége, pontosságra, a lényegyet keresve, sokszor kapkodva, minden csöngetéstől összerendezve, mert sem a postástól, sem más érkezőtől nem sok jót várhattam.

Ez a magyarzata annak is, hogy újszülöttként talán elértem a tökéletességet, de aztán csak koptam, csúsztam, bukdácsoltam, és bár egyre jobban kitanultam a mesterségemet, önmagamat, a bennem rejlő beteljesülést mindig elérhetetlennek éreztem.

1968

(VISSZANÉZVE c. kötet)

ÖRKÉNY ISTVÁN A PISTI A VÉRZIVATARBAN

színmű két részben

szereplők:

Pistipistipistipisti pistipistipistipistipistipistipisti Néhányan azok közül, akik fölzaklatták Pisti békességét vagy, épp megfordítva, jó hatással voltak rá	PISTI ..... PAPA ..... MAMA	Bezerédy Zoltán Tóth Béla Lázár Kati Jászai-díjas Csákányi Eszter Jászai-díjas Kerekes Éva f. h. Spindler Béla Lukáts Andor Jászai-díjas Hunyadkürti György Molnár Piroska Érdemes művész Magyar Tivadar Molnár Csaba Kristóf Kata Tóth Eleonóra Szűcs Ágnes Lukács Zoltán
SZŐKE LÁNY	A TEVÉKENY ..... A FÉLSZEG	
	A KIMÉRT ..... RIZI	
	I. FÉRFI ..... II. FÉRFI	
	I. NŐ ..... II. NŐ	
	KISLÁNY ..... KISFIÚ	

Díszlet: Gothár Péter

Zenei rendező: Kelemen László

Segédrendező: Serf Egyed — Julián Ria

Rendező: Babarczy László

Bemutató: 1988. március 5-én.

Jelmez: Cselényi Nóra

Szcenikus: Kondákor Tamás

CSIKY GERGELY SZÍNHÁZ KAPOSVÁR

A műsorfüzetet szerkesztette: Saád Katalin
Grafikai terv: Molnár Györgyi
Felelős kiadó: Kamarell Márta

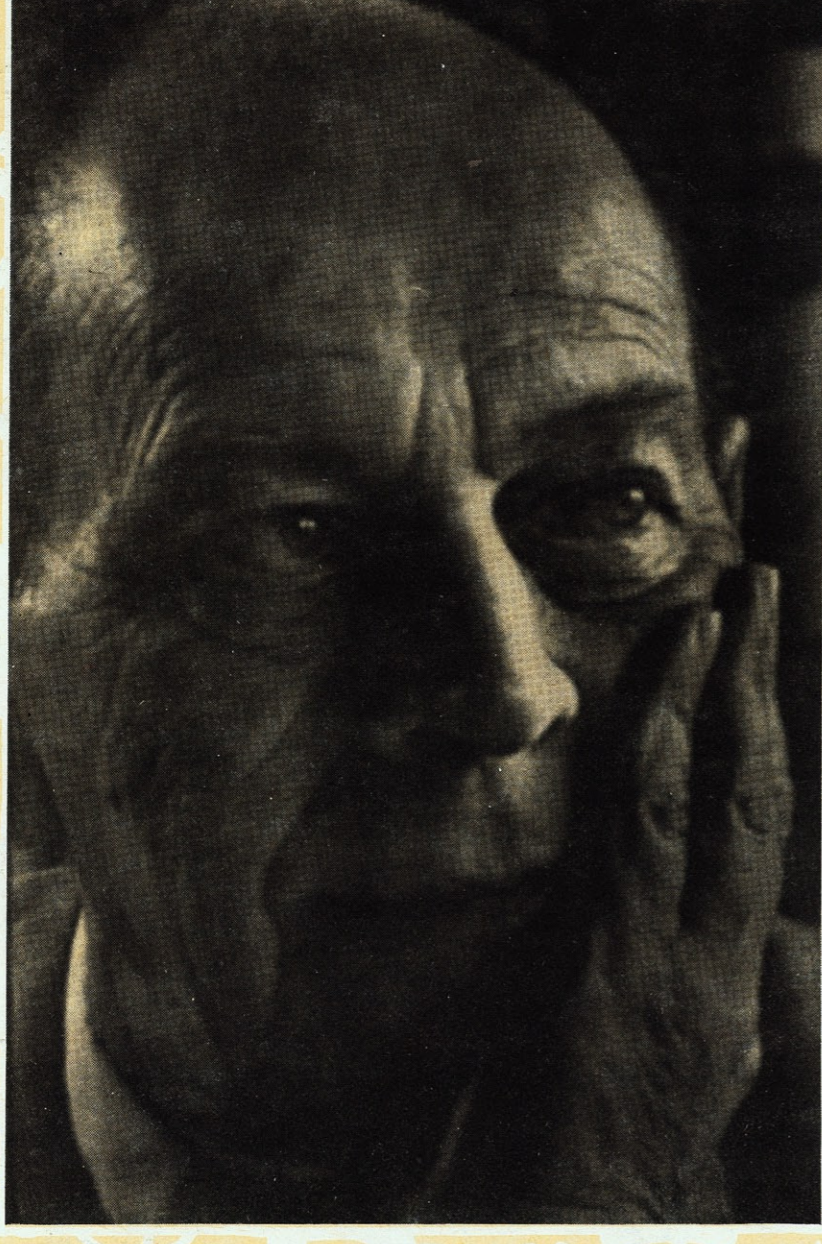
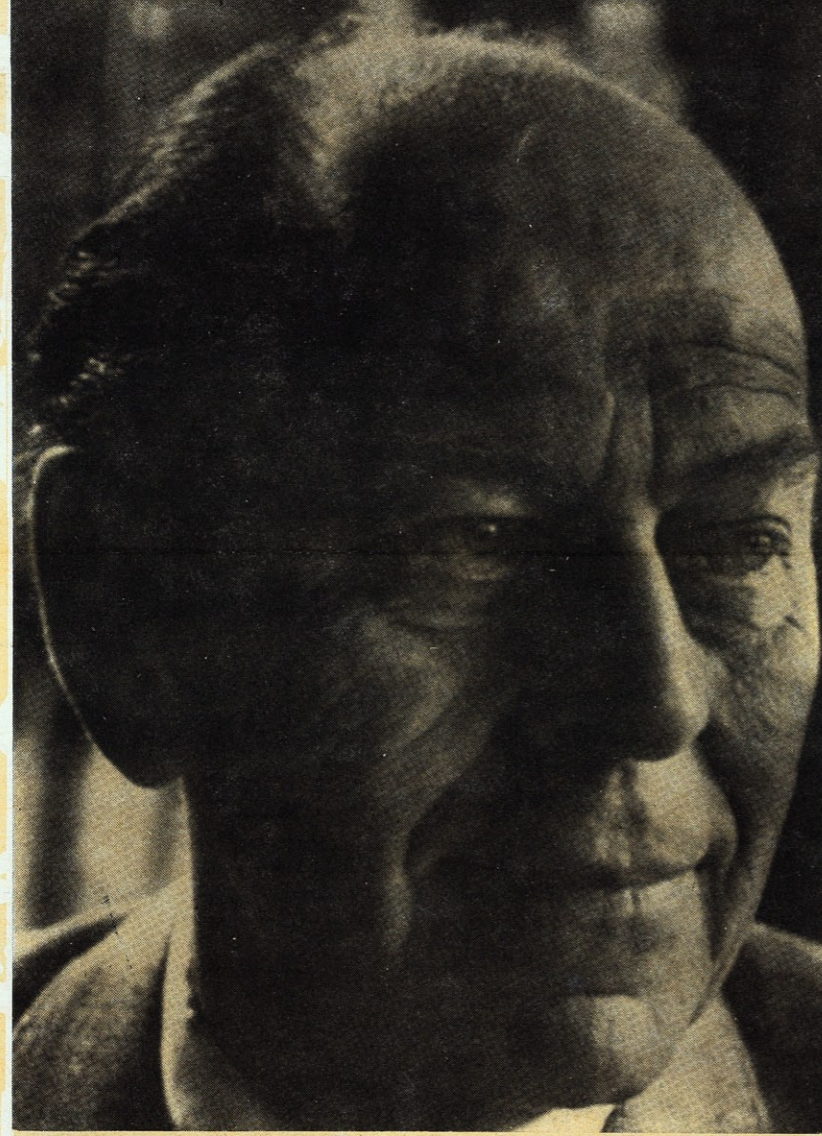
MOZINYOMDA
Kaposvár

Egy embert, akit halálra ítélték, még agyonlőttek. De márkusokhoz? Hiszt epp ez a nagyérdő, ez az új, ez az ami még nem volt a történelemben. Székelykörték embert könyvvel kitérgetni, mint egyet. Hisz egyáltalán nem, ott kint, polgári egyetemes dolgok történetek, az, emel, filozofia, kegyesség nem. Székelykörték embert nem monnunk. Hogy megvédődjék, mint a legyek. En egy kótya nem mondte meg, én a kótya.

Égy embert, akit halálra ítélték, még agyonlőttek. De márkusokhoz? Hiszt epp ez a nagyérdő, ez az új, ez az ami még nem volt a történelemben. Székelykörték embert könyvvel kitérgetni, mint egyet. Hisz egyáltalán nem, ott kint, polgári egyetemes dolgok történetek, az, emel, filozofia, kegyesség nem. Székelykörték embert nem monnunk. Hogy megvédődjék, mint a legyek. En egy kótya nem mondte meg, én a kótya.

Uram, hallották a parancsot. Is az? Megnémetelt. En nem ragyogok hűvér, székelyes vir. En sem. En sokam a sporton, de bevallem, el se mertem írni a punkom. Röstellem, de nem ragyogok tömeggyilkosnak. Vagy a papírt fúj a méred? Ó, nem. En egy is nagyon jól értem magom.

Uram, hallották a parancsot. Is az? Megnémetelt. En nem ragyogok hűvér, székelyes vir. En sem. En sokam a sporton, de bevallem, el se mertem írni a punkom. Röstellem, de nem ragyogok tömeggyilkosnak. Vagy a papírt fúj a méred? Ó, nem. En egy is nagyon jól értem magom.

**„Nyolc századoknak vérzivatarja közt
Rongált Budának tornyai állanak,
Ámbár ezerszer vak tüzedben
Vérideit, magadat tiportad.”**

(A szerző előszavából)

Egy embert, akit halálra ítélték, még agyonlőttek. De márkusokhoz? Hiszt epp ez a nagyérdő, ez az új, ez az ami még nem volt a történelemben. Székelykörték embert könyvvel kitérgetni, mint egyet. Hisz egyáltalán nem, ott kint, polgári egyetemes dolgok történetek, az, emel, filozofia, kegyesség nem. Székelykörték embert nem monnunk. Hogy megvédődjék, mint a legyek. En egy kótya nem mondte meg, én a kótya.

Uram, hallották a parancsot. Is az? Megnémetelt. En nem ragyogok hűvér, székelyes vir. En sem. En sokam a sporton, de bevallem, el se mertem írni a punkom. Röstellem, de nem ragyogok tömeggyilkosnak. Vagy a papírt fúj a méred? Ó, nem. En egy is nagyon jól értem magom.